

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 & ΔΕΥΤΕΡΑ 29 ΙΟΥΛΙΟΥ
ώρα 9.30 μ.μ.

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

"ΗΛΕΚΤΡΑ"

Σοφοκλή

Μετάφραση: ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ
Σκηνοθεσία: ΛΥΔΙΑ ΚΟΝΙΟΡΔΟΥ
(με τη συνεργασία του ΔΗΜΗΤΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ)
Σκηνικά: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Μουσική: ΤΑΚΗΣ ΦΑΡΑΖΗΣ
Χορογραφία: ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ ΠΑΠΑΔΑΜΑΚΗ
Μουσική Διδασκαλία: ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

ΔΙΑΝΟΜΗ

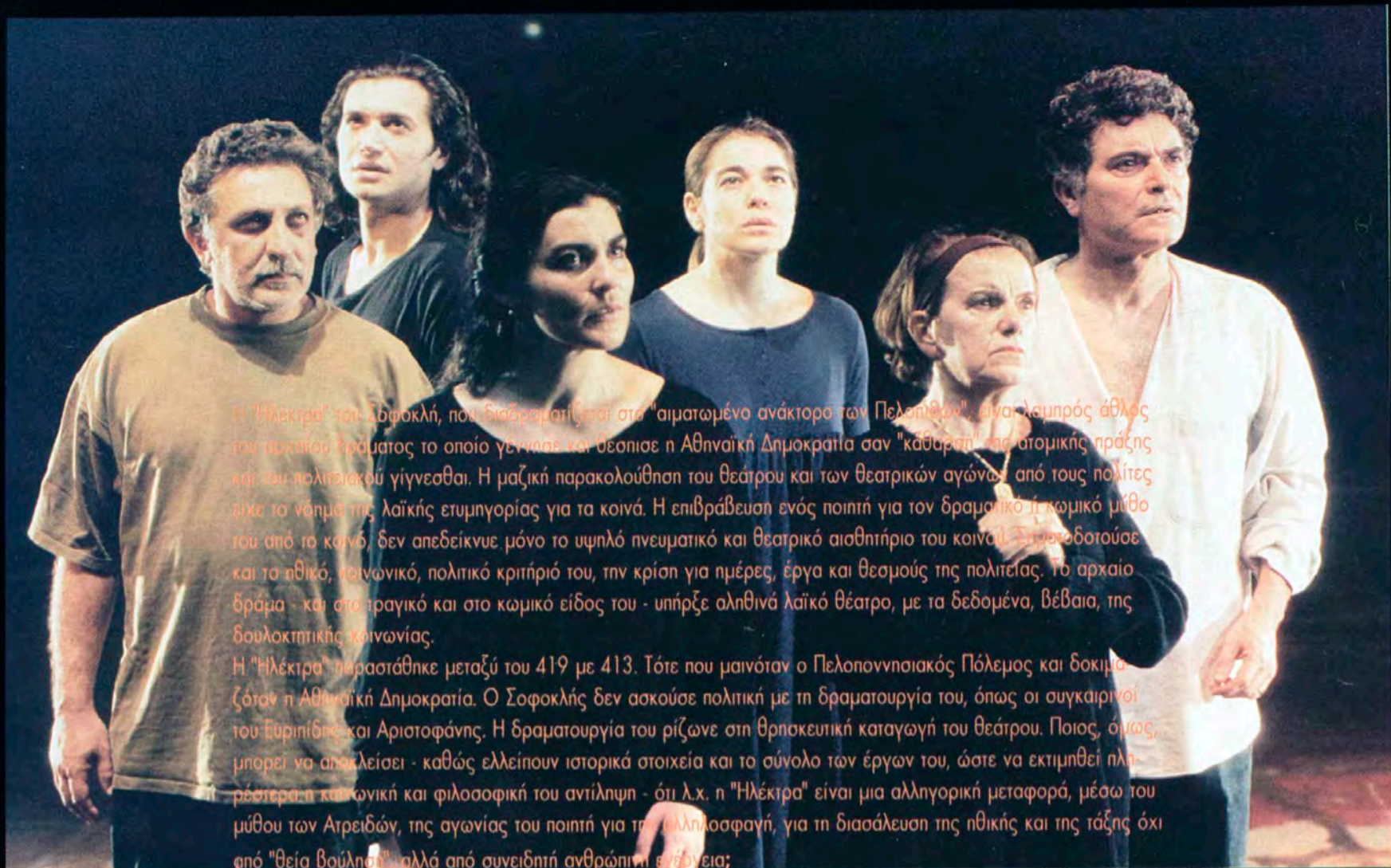
Παιδαγωγός: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ
Ορέστης: ΜΙΛΤΟΣ ΔΗΜΟΥΛΗΣ
Πυλάδης:
Ηλέκτρα: ΛΥΔΙΑ ΚΟΝΙΟΡΔΟΥ
Χρυσόθεμις: ΤΑΝΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Κλυταιμνήστρα: ΑΣΠΑΣΙΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Αίγιστος: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΧΟΡΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΣΟΥΚΑ
ΜΑΡΘΑ ΦΡΙΝΤΖΙΛΑ
ΜΑΡΘΑ ΤΟΜΠΟΥΛΙΔΟΥ
ΕΛΕΟΝΩΡΑ ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ
ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΠΑΞΕΒΑΝΗ
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΣΤΑ
ΜΕΛΙΝΑ ΒΑΜΒΑΚΑ
ΘΑΛΕΙΑ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΛΑΦΑΤΗ

ΝΙΟΒΗ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΒΕΛΙΝΑ ΑΡΑΠΙΔΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΝΙΚΗ ΠΑΛΗΚΑΡΑΚΗ
ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΑΡΑ
ΧΡΥΣΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΕΡΟΝΙΚΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η "Ηλέκτρα" του Σοφοκλή, που διαδραματίζεται στα "αιματομένο ανάκτορο των Πελοπιτών", είναι λαμπρός άθλος του παλαιού δράματος το οποίο γενήσασε και θεοποίησε η Αθηναϊκή Δημοκρατία σαν "κάθαρση" της ατομικής πράξης και της πολιτιστικής γένεσής της. Η μαζική παρακολούθησή του θεάτρου και των θεατρικών αγώνων από τους πολίτες είχε το νόημα της λαϊκής ετυμηγορίας για τα κοινά. Η επιβράβευση ενός ποιητή για τον δραματικό-επικωμικό μύθο του από το κοινό, δεν απεδείκνυε μόνο το υψηλό πνευματικό και θεατρικό αισθητήριο του κοινού. Σηματοδοτούσε και το ηθικό, κοινωνικό, πολιτικό κριτήριο του, την κρίση για ημέρες, έργα και θεσμούς της πολιτείας. Το αρχαίο δράμα - και στο τραγικό και στο κωμικό είδος του - υπήρξε αληθινά λαϊκό θέατρο, με τα δεδομένα, βέβαια, της δουλοκρατικής κοινωνίας.

Η "Ηλέκτρα" παρυστάθηκε μεταξύ του 419 με 413. Τότε που μαινόταν ο Πελοποννησιακός Πόλεμος και δοκιμαζόταν η Αθηναϊκή Δημοκρατία. Ο Σοφοκλής δεν ασκούσε πολιτική με τη δραματουργία του, όπως οι συγκαίρινοί του Ευριπίδης και Αριστοφάνης. Η δραματουργία του ρίζωνε στη θρησκευτική καταγωγή του θεάτρου. Ποιος, όμως, μπορεί να αποκλείσει - καθώς ελλείπουν ιστορικά στοιχεία και το σύνολο των έργων του, ώστε να εκτιμηθεί πληρέστερα η κοινωνική και φιλοσοφική του αντίληψη - ότι λ.χ. η "Ηλέκτρα" είναι μια αλληγορική μεταφορά, μέσω του μύθου των Ατρείδων, της αγωνίας του ποιητή για την αλληλοσφαγή, για τη διασάλευση της ηθικής και της τάξης όχι από "θεία βούληση", αλλά από συνειδητή ανθρώπινη επιβίβαση;

Στη σοφοκλεία εκδοχή του μύθου, εξάλλου, ελάχιστο ρόλο παίζουν οι θεοί και μέγιστο οι άνθρωποι. Η Κλυταιμνήστρα και ο Αίγισθος δολοφόνησαν τον Αγαμέμνονα όχι επειδή ήταν "δέσμιοι" μιας "θείκης εντολής", αλλά επειδή ήταν αδυσώπητοι σφετεριστές της εξουσίας. Εξίσου τη "δίκη" και καταδίκη της Κλυταιμνήστρας (και του Αίγισθου) δεν την υπαγορεύει ένας θεός. Θα γίνει έργο αυτοδικίας των παιδιών της. Η Ηλέκτρα συνειδητά αποφασίζει την τιμωρία. "Υφαίνει" η ψυχή της τη μπροκτονία ως αντίδοτο στην τυραννία, στον πόνο από την άδικη πατροκτονία. Ο αδελφός της Ορέστης, φυσικός διάδοχος της εξουσίας - στερήθηκε τον "οίκο" του για να γλυτώσει από τους σφετεριστές του - θα γίνει το εκτελεστικό όργανο της αυτοδικίας. Συμπαραστάτης του ο Λύκειος Απόλλωνας και μέσω του ο δόλος (το ψέμα του Παιδαγωγού ότι ο Ορέστης σκοτώθηκε), ώστε να πέσει ανυποψίαστη η πατροκτόνος μάνα στα χέρια του μπροκτόνου γιού της. Αυτή είναι όλη κι όλη η "θείκη παρέμβαση". Αμφίσημη και αμφίβολη ως προς τη βοήθεια που προσφέρει στον Ορέστη. Αναγκαία, όμως, για να συνθέσει ο ποιητής μ' αυτήν και με το δόλο (το ψέμα), που φέρνει νέα δάκρυα στην Ηλέκτρα για τον "νεκρό" αδελφό, την ευδαίμονα αλληλοαναγνώριση Ηλέκτρας-Ορέστη. Τη μόνη φωτεινή ακτίδα, μέσα στο ζόφο του πένθιμου αυτού δράματος.

Η "Ηλέκτρα" είναι η τραγωδία της εκδίκησης. Η τραγωδία της μπροκτονίας, με έρεισμά της την πατροκτονία, που και αυτή επικαλούνταν την παιδοκτονία (τη θυσία της Ιφιγένειας) για να κατακτήσει ο Αγαμέμνονας την Τροία. Η "Ηλέκτρα" είναι η αλληλουχία του χυμένου αίματος που καταλύει το γένος των Ατρείδων. Είναι η τραγωδία του πένθους, του "αμαρτίας γονέων παιδεύουσι τέκνα". Όσο κι αν τα πρόσωπα του δράματος θύουν στους θεούς για ευδωπή των πόθων τους, "μοίρα" τους είναι η πράξη τους. "Τροχός" της ιστορίας του είναι ο ίδιος ο άνθρωπος κι οι πράξεις του.

Θεοσεβούμενος ποιητής ο Σοφοκλής θλίβεται για τη σύγκρουση ηθικών νόμων και ανθρώπινων πράξεων, μα και πονά για τα πάθη του ανθρώπου από αυτή τη σύγκρουση. Γιατί ο φόνος φέρνει φόνο. Το αίμα, άλλο αίμα. Κι οι "χθόνιοι θεοί" της μπριαρχίας και της πατριαρχίας ερίζουν θανάσιμα επί των ανθρώπων. Και οι Ερινύες, οι "Σκύλες" της συνείδησης παραμονεύουν. Κατέχουν κι αυτές μερίδιο "εξουσίας" επί της ανθρώπινης ύπαρξης. Διαιωνίζουν τον εφιάλτη, όσο στο γένος των ανθρώπων βασιλεύει η Έρις κι όχι η έλλογη Τάξη και η Δίκη, ώστε δίκαια να κρίνουν "Όλα τα πάθη της Γενιάς, όσα έγιναν κι όσα θάρθουν" (μετάφραση Γ. Χειμωνάς).

Μα η αυτοδικία υπαγορεύει δια στόματος του παιδαγωγού (όνομα που σηματοδοτεί την εκδίκηση ως παιδεία - αγωγή του ήρωα): "Ο καιρός τέλειωσε. Ήρθε η ώρα. Ακονίστε την Πράξη" (Γ. Χειμωνάς). Πράξη που προσθέτει νέα δυστυχία πάνω στην παλιά. Πράξη που κάνει τον αθώο Ορέστη ένοχο. Από θύμα, θύτη. Το οπλισμένο χέρι του δείχνει "Τι αντίτιμα ασέβειας χαρίζουν οι θεοί". Αντίτιμο της πατροκτονίας η μπροκτονία. Κι ο Ορέστης "άγγελος θανάτου", με συνεργό του τον αθώο, του προηγούμενου αίματος, Πυλάδη.

Και η Ηλέκτρα; Κυρίαρχη του δράματος, είναι εκείνη που σχεδίασε και πόθησε το "δίκαιο" φόνο. Εκείνη που δίψασε μα και θα θρηνεί και γι' αυτό το αίμα. Γιατί πολύ λαχάρησε την αγάπη της μάνας και πολύ τη στερήθηκε. Η Ηλέκτρα είναι "χρεωμένη" όλο τον πόνο και το πένθος της γενιάς της. Θέλησε την πράξη, που θα έκοβε με το σπαθί τον "ομφάλιο λώρο" του αμαρτωλού της γένους. Η μπροκτονία συντελείται. Η ευτυχία, όμως, δεν είναι "μοίρα" της Ηλέκτρας. "Μοίρα" της, το πένθος για τον αιμάτινο δρόμο του ανθρώπου προς την εξουσία, για την "ισορροπία" του τρόμου αντί της αρμονίας ανθρώπου - κοινωνίας, εξουσίας - θεσμών - αξιών.

Η Ηλέκτρα είναι πλάσμα του μύθου και της ιστορίας, ποιητικό και κοινωνικό, ταυτόχρονα. Ενεργητικός φορέας της "μοίρας" και άφταιγο θύμα της, ταυτόχρονα. Κινεί τα νήματα ενός φόνου, που θα τη βυθίσει περισσότερο στο πένθος. Τα δάκρυα είναι η δική της κάθαρση. Συμπαραστάτης στον αρχαίο Πόνο και στο αρχαίο Πένθος της ο Χορός ("γένεθλα γενναίων τοκέων"), ο συλλογικός, νηφάλιος μάρτυρας-κριτής της Πράξης, ως "μοίρας" του πολίτη και της πολιτείας. Του ανθρώπου και της ανθρωπότητας.

